

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Égész évre . . . 6 korona.
Egyenlő részletekben.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági körgyűlést
megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi nyomda.

Idé küldendő a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** ✱ Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

A szabad liczeum.

Irta: **Koncz Ákos.**

Az emberiségnek kétségkívül az a legnagyobb jöltevéje, aki lelkének megnevesítésén és tudása kiszélesítésén fáradozik. Az emberiségnek mindkettőre szüksége van, főleg a mai sivár világban, hol a lelki sivárság és üres kaláshoz hasonló stréberség kezd uralni a lelkeket.

A lélek nevesítését, a tudás kiszélesítését és ahol szükséges, a tudásnak alapvetését tűzte ki feladatául a debreczeni szabad liczeum. Méltán illeti tehát dicséret egy azokat, kik a szabad liczeum eszméjét annak idején felvetették, mint azokat, akik a ránk következő napokban népszerű előadásokat tartanak az elmék művelésére.

Mert bár vannak iskoláink és kitűnő tanerőink, népünk még igen sok ismeretnek híjával van. Nagyrésztük hamar odahagyva az iskolát, a kenyeret biztosító foglalkozáshoz lát és az élettel vivo, sokszor nagyon fárasztó küzdelemben nincs ideje tudását gyarapítani, míg a gyermekkorában tanult ismeret lassanként elszállnak emlékezetéből és végre is nem látja semmi hasznát annak, amit gyermekkorában az iskolákban hiányosan, vagy jól megtanult.

A szabad liczeum eszméje bevált mindenütt és pár évi ciklus nagy eredményeket hozott létre. Tanulni szerető népünk, különösen vasárnapokon és ünnepnapokon szívesen felkeresi a népszerű előadásokat, melyek nyelvéhez, gondolatvilágához alkalmazkodva, új, előttük még homályos vagy teljesen nem tudott ismeretekre oktatják. Ez az eredmény ott a legszembeszökőbb, ahol az előadók a közlendő ismereteket hallgatóik lelki világához alkalmazkazzák és nem tartanak nagykérdésként akadémiák értekezéseket, hanem népszerű, tetszetős, könnyű modorban magyarázzák meg felvett tárgyukat.

A szabad liczeum előadásai iránt főleg azokban kell érdeklődést kelteni, akiknek nem volt módjukban az iskolában tanulni. Nagy hasznát veheti a művelt, tanult, nagyképzett-ségű előadók oktatásának a tanultabb osztály is, de elvégre is, mint fentebb említettük, azok lelki világának felgyújtását célozva a szabad liczeum, akiknek ismeretei nagyobb mértékben szorulnak kiegészítésre.

A szabad liczeum sok eszmét és tárgyat fölél. A nálunk tartandó ezidei előadások az egészségtan köréből fognak ismereteket nyújtani. Szerencsés gondolat nemcsak azért, mert az egészség a földi jólét fenntartó oszlopa, de azért is, mert népünk nagyrészt, magunkat sem véve ki, sok tekintetben nagyon keveset törődünk egészségünk fenntartásával, megóvásával. Nem vagyunk elég óvatosak az egyes betegségek ellenfeleiben, nem tartjuk be a törvények- és rendeletekben lefektetett egészségügyi dolgokat és igen sokszor tetőzvára, gyakorlatlanul állunk meg egyes esetekben, melyekben kellő szakértelem mellett igen könnyen segíthetnénk úgy a magunk, mint a mások baján. Menyi, de mennyi haszon háromlónak reánk, ha egészségünk fenntartásának munkájában a helyes irányt követnénk, ha jól és az időjáráshoz képest öltözködnénk, rendszeresen, észszerűen táplálkoznánk, népnépek minden rendelkezésünkre álló eszközzel a szeszese italok mértékletesen szeretetéről lesoztatónánk, ha a lakóházak jó kiépítésére és szellőztetésére kioktatnánk, egyszerűen, ha lelkükbe öntenénk a népszerű előadás világos, meggyőző erejével mindazt, ami meghosszabbítja az életet és az emberi

életet minden oldalról fenyegető betegségek ellen óvszerűen szolgál.

Egyéb ismeretekre is megtanítja a hallgatóságot a szabad liczeum lelkes, tudós gárdája és éppen azért mi azzal a tisztelettel köszöntjük a szabad liczeum nemeslelkű, tudós előadóját, mely a tudományt és emberszeretetet megilleti. Legyen Isten áldása szellemi törekvéseiken és az ismeretek magvai találgának hálás talajra hallgatóik lelkében. Azok pedig, kik szeretik az ismeretgyűjtést, akik, habár tudnak is egyet-mást, sőt talán már maguk is képesek másokat tanítani — látogassanak egyiránt szívesen a népszerű előadások sorozatát. Mert mindannyian tanulhatunk, mert a tudás kimeríthetetlen és egy-egy általunk nem ismert, vagy már elfelejtett eszme feljuthadna nemes gyönyörrel tölti el bennünket. És vajjon van-e olyan okos ember, aki elmondhatná magáról, hogy tudása betelt, be van tetőzve? Ezt csak a fenhéjázó ember állítja, kinek tudása rendszeren csalóka, felszínes és tartalmatlan.

Siessünk tehát az ismeretterjesztő előadásokra és mi, kik tudományunkból élünk, mutassunk példát azoknak, akik sietnek az ismeretek ama forrásához, melyhez viszonyaik folytán eddig nem jutottak.

A magyar ipar védelme.

Lelkesedni akarunk, de lelkesedésünk számlál. Egy felvetett, tetszetős eszme megragadja lelkünket és gondolatunkat, de a gondolatnál nem is megyünk tovább. Hangoztatjuk magyarságunkat, fajszeretünket, de erőteljen vagyunk érdekeink megóvásában, kiszélesítésében. Hiányzik nálunk az egyöntetű munka és az a titkos erő, mely a sikerelenség felett nem esik kétségbe, hanem dolgozik egy-egy nap eszme diadalra érdekében fáradhatlanul.

Carlyle-ről mondják, hogy mikor The French revolution a history című munkáját megírta, ügyetlen inasa befűtött a kézirat halmazát a kandallóba. A fegyelmzett tudós nem jött zavarba, hanem megírta újból munkáját, mely az elpusztított szellemessége és gondolatainak mélységével felülmulta.

Ez a bámulatos akaratérő jut eszünkbe, midőn a magyar iparról olvasunk a lapokban. Panaszokodunk, hogy kereskedelmünk és iparunk más országokéhoz képest pang. A hízi ipar pedig egészen mostoha gyermekünk lett. Nem törődünk vele, produktumai nem kellenek, mert hozzá vagyunk szokva az idegenben készült, olykor olcsónak tetsző és éppen azért haszontalan portékához. Felszisszenünk, mikor előlünk az élmés utazók és kereskedelmi ügynökök hazánkban, a legtöbb esetben méreg drágán szóva ránk ama portékákat, melyeket egy kis utánjárással jobb kivitelben itthon is megkaphatnánk. Igen! mi olyan különösök vagyunk. Nékünk nem kell a magyar ipar, pedig ha támogatnánk, hamarosan belátánk, hogy pénzünkért itthon sokkal megfelelőbb és használhatóbb értéket kapnánk, mint a külföldi. Kimutatjuk már azt az igazságot nem egyszer, de számtalanszor azok, kik Magyarországon szünetet jöveit ipari és kereskedelmi haladásunktól várják, de óvó, intő és kérés szavak a pusztában kiáltónak szava lett, melynek megszívlelése elől a magyar társadalom következetesen bezárja fülét.

Ha a siker nem rögtön következik be, abbahagyjuk a kezdetet. Ugy teszünk, mint a gyermek nehéz feladatával. Ha megakad, nem okosodik, nem keresi a megfűjtést, hanem bosszuan eldobja könyvét, írószert. Nagy tüzzel neki fogunk a magyar kereskedelem és ipar védelmének, ismerjük az eszközöket, melyekkel életre támaszthatjuk, volna is bennünk egy kevés hazafias érzéssel megszerelt erő, de az első

akadálylól nemundunk a további munkáról, hagyva a dolgokat abderiták módjára nyugodni.

A magyar sajtó és a nagyközönség csak nemrégien lelkesült Hegedűs Sándorné okos cikkelyén, mely a Pesti Napló legszebb cikke volt. Csupa igazság volt azokban a hazafias érzéssel megírt sorokban. Sőt többször mondták Irányesznék voltak abban levele a magyar ipar védelmére; eszmék, melyek becsületére váltak volna a férfi agynak is. Egy biztos ut a fejlődés felé, kimutatva jóakarattal, agórással, de egyet-értő munkát eseten a siker reményiségevel. A kegyelmes asszony írását, mely méltó feltűnést keltett az országban, nem udvariasságból és írása előkelőségéért dicsérik, hanem azért, mert az abban kifejtett eszmék és gondolatok a nemzet vágyó lelkeiből vannak kiírva. Az elhanyagolt ipar kér támogatást, gondozó, nevelő szeretetet a nemzetből, a magyartól. Védi a sokak által lenézett magyar ipart, mely szépségre, invencziára, szoliditásra kialsítja a versenyt a szemeket megtevésztő külföldi ipar produktumaival. Rámutat arra, hogy a magyar iparban megvan az erő, csak növelni, dajkálni, ápolni, fejleszteni kell azt azzal a gondolattal és szeretettel, melyet eddig annyira nélkülözött. Erős, egészséges nemzeti érzésnek kell dominálni a magyar iparban és a teljes siker, ha nem rögön is, de idővel százszorososan meghozza a reáfordított munka gyümölcsét.

Ha minden magyar nő egy gondolkodni, mint az az ideális lelki és sok tudás kegyelmes asszony, a magyar ipar égető kérdése csakhamar meg volna fejtve. Nem hiánzik meg a külföldi gyárosok a mi pénzünkön s mi nem lennénk elhalmozva és becsapva olyan értéktelen cikkeikkel, melyeket mérleg drágán fizetünk meg, vagy abban a hiszemben, hogy magyar földön azokat meg nem szerezhetjük, vagy ha megszerezhetjük is, oly drágák, hogy lehetetlen azokat megfizetni.

Igaz, hogy a magyar iparos nem dolgozik külföldi versenyestől reklámmal, nem kürtöl viágárgy becsületét alkotói, mint a külföldi ember hitvány cikkeiket, sőt még annyira sem ölelmes, hogy észrevette magát. És ez utóbbi hibája iparosainknak, mert a tisztességes munka felemelt fővel mutathatja be sikereit, mert jól készített munkái meggyőzik a kételkedőket, hogy nem szédelőgökkel, hanem megbízható erőkel van dolguk.

Szemből a külföldről beözönlő cikkekek az egyenlőtlen harcban természetesen a magyar iparos veszt. Amazt meg kell akadályozni oly módon, hogy pártoljuk a hazai ipart. És ebben legfőbb a nők teheteinek, rábeszéléssel, s hazai ipartermeket beszerzési forrásainak felkutatásával és azok pártolásával. Alakítsanak magyar ipar védő egyleteket. Nem kell ahhoz pénz, csak meleg érdeklődés és ügyeszeret. Van előttünk egy példa! Ott van Gyarmathy Zsigmond uraszoony, ki a kalotaszegi varratnacs piacot teremtet nemcsak nálunk, hanem a külföldön is. Kövessék ennek a bámulatos tevékenységű magyar asszonynak az igazi példáját, akit nem vert le a kezdet nehézsége, hanem inkább fokozta benne az akaratot.

Kezdjük, igen, kezdjük hozzá a magyar ipar pártolásához. Talán még nem késtünk el, még élnek emlékeztetünkben vannak azon magvas cikkelynek szavai, melyeket a miniszternek mint első „hadüzenetet” küldött a külföldről importált sejeites portékkal ellen. Hallgassuk meg a becsületes harcra hívó szavakat, melyek fonséges megnyilatkozásai egy hazája iparat aggódnál féltő nemes szívnél. Nem veszharang az, bár talán ez is elkelne nálunk, hogy felbőrdjünk télenességünkkel, hanem hívó, kéri szózat fenyegetett érdekeink védelmére.

Egy nagy, törekvésiben becsülettel, mindez ideig elhanyagolt társadalmi osztály tisztességes megéltetésére teszik biztos alapot a magyar ipar pártolásával. Nemcsak a megérdemelt kenyeret nyújtjuk a magyar iparos osztálynak, hanem fejlesztjük pártolásunkkal munkakedvét, tehetségét.

Egy erő, minden ízében egészséges törekvésiben méltányolt, munkája gyümölcsét kézzel foghatólag tapasztaló iparososztály nagy mértékben emelne vagyonsorúságunkat és egy csapással megszüntetné azon bajokat, melyek különböző elnevezések által veszedelmes törekvéseket rejtenek magukban, csak kedvező alkalmat várva, hogy a társadalmi rendet felrobbanassák.

—CZ—S.

A közigazgatás új szervezete.

Írta: Éhen Gyula.

A közigazgatás jó csak úgy lehet és csak akkor felelhet meg céljainak, ha a nemzet géniuszával összhangzásban, annak nagy eszményeit szolgálja; ha továbbá annak tartalmát a polgári szabadság megvalósítását biztosító önkormányzat kölcsönözi; s ha végül annak rendszerét a jogbiztonság garanciái veszik körül.

A modern közigazgatás szervezésének feladatánál az első kérdés mindig csak az, vajjon a közigazgatásnak végleges rendezésre való mai rendszere el van-e látva oly szervekkel és oly intézményekkel, melyek az új szervek kialakítására alkalmasak? Vagyis a kérdés mindig az, hogy az öntudatos cselekvéssel teremtett mai helyzet és a közigazgatásnak eléggé éréteket-e már a nagy alkotás megvalósítására?

Ha a most jelzett vonatkozásokban teljes megnyugvást találunk és abban a meggyőződésben élünk, hogy a modern alkotásához nélkülözhetetlenül szükséges alkotórészek már együtt vannak: akkor indulhat a nagyszabású munka; még pedig mindenek felett oly célból és rendeltetéssel, hogy a modern alapokra fektetett közigazgatásnak legeminebb feladata legyen: a magyar nemzeti érdekeknek kultusza és azok célhoz juttatása.

Közéletünk egé-z valóját egy nagy nemzeti gondolat hatja át. Egész nemzet előtt az egy eszményi cél legegyszerűbb és legkézzelfoghatóbb: az egységes magyar nemzeti állam kiépítése és megszilárdítása.

Bármely jogalkotásról, avagy közintézmény létesítéséről legyen tehát szó; a nagy nemzeti gondolatot és célt soha sem szabad feledni, avagy figyelmen kívül hagyni. Meny-nivel inkább kötelező tehát a nemzeti eszméi figyelembe vétele azon organizmus újul való megteremtésénél, mely a nemzet összes rétegeit szabályozza, legalkalmasabb arra, hogy a nagy nemzeti gondolatnak hűséges szolgálatába álljon.

Nem szabad feledni, hogy konglomerált állam vagyunk; s hogy idegen nyelvet beszélő honfitársaink legnagyobb mértékben ki vannak téve a magyar állam szuverenitását mérten sőt és idővel tán komoly veszéllyel és fenyegető nemzetiiségi igazgatásoknak.

E ki nem zárt veszély lehetősége teszi tehát a magyar törvényhozásnak kötelességivé, hogy a közigazgatás új rend-jét akként szervezze, hogy az a magyar állam fenségének és sérthetlenségének palládiuma legyen; hogy éppen maga a szervezet ne engedjen betolakodást és érvényesülést oly elemeknek, melyeknek célja és törekvése a magyar nemzeti érdekeknek ellátása.

Midőn tehát nem egyedül a magyar nemzeti érdekek megvédéséről, hanem egyuttal a magyar állam nemzeti egységek kialakításáról és a hazafias munkálkodás igényelte eszközként és intézmények előteremtéséről van szó: akkor el kell nemulnia minden oly disszonans hangnak, mely a régi municipális rendszer kegyelet által örízett maradványait akarja feltartani, avagy éppen feltámasztani.

Magyarország fejlődésének mai stádiumában nem a nemzeti emlékek és hagyományok dekoratív intéstúcióinak fenntartása a cél többé, hanem azon hazafias kötelességnek hű és pontos teljesítése, mely szerint hozandó törvényeink által átvalandó összes hazai intézményeinket, nemzeti tartalommal töltjük meg; ekként biztosítván a magyar állam-hatalomnak és magyar állameszmének mindenekfelett álló szent jogát!

Minden közintézménynek a magyar állam érdekeit kell szolgálnia. S ha ez így van, akkor éppen a közigazgatás szervezésében kell megvalósítanunk azokat az eszközöket, melyek a magyar nemzeti állam érdekeinek kielégítésére leg-alkalmasabbak.

Ha felismertük közigazgatásunk mai rendszerének azon árnyoldalait, melyek a magyar nemzeti állam kiépítésének és megszilárdításának elháríthatatlan akadályai; ha meggyőződ-tünk arról, hogy a mai szervezet fenntartása csak újabb és újabb veszedelmeket rejt magában; akkor félre mindent habozás-sal; mert inkább robbanjunk le teljesen a régi korhaft épület alapaival együtt, semhogy a megbízhatatlan, ingatag alapon emelt alkotás reánk szakadjon és törmelékai alá temesse a magyar nemzetnek legféltettebb kincsét: a nemzet szuverenitását.

Érthető rövid szavakkal az azt jelenti, hogy a modern közigazgatási rendszer organizmusában erőteljesen és minden kétértelműséget kizáró módon ki kell domborítanunk a magyar nemzeti jellet; ennek pedig egyedül célravezető módja és eszköze a **kinevezési rendszer** életbeillesztése.

Sajátosság jelenség, hogy a parlament közjogi ellenzé-kében képviselt radikális hűvei, majdnem kivétel nélkül a régi municipális rendszernek inádoí. Holott a visszakivánt

régi rendszernek és szervezetnek visszaállítása inkább a konzervatív felőlgásnak eredménye gyanánt volna tekinthető. A választási rendszert szeretik az „autonomia drágagyöngyének” nevezni. Pedig az autonomia lényege nem a választás tényében nyilvánul, hanem a haza polgárainak az öket közösen érdeklő ügyek ellátására vonatkozó cselekvés szabadságában.

Ami a választás szabadsága maradjon érintetlenül és érvényesüljön minden oly esetben, midőn a határozó és cselekvő; a feigyelő és ellenőrzést gyakorló önkormányzati szervek alkötéséről van szó. De azon hatósági funkcionáriusok, kik mint az önkormányzat közegei, egyttal a legfontosabb és legkényesebb természeti állami funkciók teljesítésére és felügyeletére is hivaták; kiknek emiatt kötelessége, hogy a magyar állam szuverén jogait védelmezzék és a magyar nemzeti államhatárolat érdekében éber őrei legyenek: azok, mint a magyar nemzeti állam szempontjából vett teljesen megbízható tisztviselők, még távoli gyanu alatt sem állhatnak azon feltevésnek, mintha a magyar állameszmé képviselője helyett idegen nemzetiségi érdekeket szolgálának.

A közigazgatás jósága nem attól függ, vajon választott avagy kinevezett tisztviselők látják-e el az annak körébe eső teendőket. Hisz ennek legragyóbb példáját mutatja a maga nemében páratlanul álló angol közigazgatás. A magyar állameszmé védelme szempontjából pedig, a mi különleges viszonyaink között, határozottan el kell fogadnunk azon álláspontnak helyességét, mely szerint: hazánkban a városi tisztviselők állásának betöltése egyedül kinevezési rendszer mellett helyes és czelszerű.

Nagy tévedés volna azt hinni, hogy a kinevezés rendszerre a közigazgatásunkra reástiti a centralizált állami közigazgatásnak belyegét. Valamint téves nézet az is, hogy a választási rendszer a decentralizált önkormányzati közigazgatásnak a legfőbb eleme.

Bár szívesen elismerjük, hogy az autonomia a közigazgatás életét lelke; s ez ad annak igazi tartalmát és értéket. Amde nem tagadjuk az sem, hogy a közigazgatás területén ezen forgalom körébe ott találjuk, megfelelő külön szervekkel együtt ugy az állami, mint az önkormányzati közigazgatást: majd külön önállósággal, majd egymást kiegészítve és kölcsönösen támogatva. Hiszen a törvényhozás keretén kívül eső minden állami tevékenység a közigazgatás forgalomkörébe tartozik. Kívánatos azonban, hogy a hatósági funkciók ellátására az önkormányzati közegeknek és szerveknek minél nagyobb befolyás biztosítsassék, mert annál nagyobb mértékben valósul meg a közigazgatási alkotmányosság és polgári szabadság.

A közigazgatás modern rendezésének egyik fontos feladata, hogy éles vonásokkal különböztesse meg a hatósági és önkormányzati feladatokat. — Az önkormányzat jogának terjedelmére pedig legyen mindig irányadó egyrészt a közigazgatás tagozatainak intellektuális kvalitása; másrészt pedig azon feladatok mértéke, melyet az egyes tagozatoknak törvény szerinti és az életközösség határain belül megvalósítaniuk kell.

Ez a helyes **közigazgatási politika.**

Téglavető telepések kérelme.

A városi tanács a régi téglavető telepésekre nézve azon határozatot hozta, hogy záros határidőn belül hagyják el eddigi lakóhelyüket. Most a telepések a következő kérvénnyel fordultak a városi tanácshoz:

Tekintetes Városi Tanács! Mely tisztelettel alulírottak, családjaikkal együtt hosszú évtizedek óta lakunk Debreczen sz. kir. város u. n. nagy téglavető telepén, mely nekünk és jogelődeinknek oly értelmű engedélyvel bocsátott még 1857-ben rendelkezésünk, hogy ott a kijelölt házhelyeken lakóházakat építhetünk. Építettünk is, ott ma 105 lakóház áll lsten és a nemes város jóvoltából valóságos otthonunkban, amelyhez mi szegény emberek, ugys, mint születésünk helyéhez, de ugys, mint egyedül! vagyonunkhoz a legagyobb szerettel ragaszkodunk, kérdelmelve ezt a kis otthon azzal is, hogy mint szorgalmas munkás emberek a téglavetésből csaknem ötven éven át jelentékeny évi jövedelmet juttattunk a nemes város közönségének.

A téglavető üzemet azonban a tekintetes városi tanács, miután ugyanezen czélra a telep helyéhez közel körmenekzett építtetett, nem régen tudvalegöl megszüntette. Ennek következtében a mi rendőrkapitányság által utasított kaptnunk arra is, hogy a telepen levő házainkat záros határidő alatt romboljuk le és a telepet hagyjuk el. Ez a rendelkezés

kezés valósággal megdöbhentett s a legnagyobb kétségbeesés érzésével töltött el bennünket, mert értelme első sorban az, hogy egyedül kis vagyonunkat elveszítsük, másodszor pedig az, hogy becsületes munkával kiérdemelt otthonunktól megválva, körülbelül 1000 lélekszámot kitevő családtagjainkkal együtt vándorbotot vegyünk a kezünkbe, kereszünk a városban 6 korona havi bérű egyszétszórta lakásokot és az eddigi tisztá tűzhely mellől húzódnak — sokan tizedmagunkkal is — egy kis szoba búzós és tisztátalan fertőjébe, mert hiszen valamenyien szegény munkás emberek lévén, nekünk nem telhetik arra, hogy nagy urak módjára rendezkedjünk be s amennyik lakberbe adunk, ugyanannyit keservesen kell elvonunk mindennapi betevő feladatunkból.

Az a rendelkezés, ha foganatosítottának, sem igazossága, sem méltányos nem lenne. De nem indokoltak közigazgatási szempontból sem. Az u. n. Geréb-telep éppoly távol fekszik a várostól (3 km-re) mint ez a mi telepünk. Több telep is van ezenkívül a város körül s ezek a közigazgatást nehezebb egyáltalán nem teszi, sőt egyrészt azzal, hogy a szegényebb néposztálynak biztos otthon nyújtsanak, valóságos jótékonykosságmennyi, másrészt azzal, hogy az ott lakó igen szegény és nagy népességű családokat a város belterületéről és az ebben levő lakások túlszűkösölését visszatartja, egy közegészségi, mint erkölcsi tekintetben is föltétlenül hasznosak.

Kétség merülhetne fel talán az iskolázottság szempontjából. Eddig azonban ez szóba sem jött, valamint szóba nem jött az éppoly messze eső Geréb-telepről sem. Amha most erről szó lehetne, utalnak a jóval távolabb lakó tanyabeli gyermekekre; akik az iskolát még messzebből látogatják s utalunk, nem közvetlen tudomásunk van róla, — arra, hogy a város közönsége telepünk közelében éppen most szándékozik új iskolát létesíteni. Iskolázattási szempontból sem volna tehát ok rá, hogy telepünk oly végtelen kárrunka megszűntessék.

Ezek szerint az érintett rendelkezést semmi sem indokolja s nincs más hátra, minthogy alázatos kérelmünk előterjesztése előtt ajánlatot tegyünk a tekintetes Városi Tanács előtt arra nézve, hogy miképen óhajtuk a telepet továbbra is fenntartani.

Mi a mi szegény egyszerű fellegünknek úgy gondoljuk a dolgot megoldhatónak, ha azt a téglavetés czéljára évtizedeken át kihasznált s egy sem szántóföldnek, sem legelőnek nem használtató területet, melyen házaink fekszenek, a város közönségétől örök áron megvesszük. E czélból már okleveles mérnökkel el is készítettük az ide való átültetést. Tel bocsátott szabályozási tervet s fel is mértük a megvételhez szükséges területet, mely a felmérés eredménye szerint 56 katasztrális holdat teszen ki. A vételnek remélte kereszttelvétele után a megvett területet felosztanánk a lehetőség szerint 600—800 négyzetölés részletekre, ugys, hogy a mi házaink környéke nem pusztá kis udvari telekálló állna, hanem valóságos kertekkel alakulna, amelyek díszre válhatnak városunk környékének. Természetes az is, hogy mindenről, ami a rend fenntartásához szükséges, magunk gondoskodnánk s eleve kijelentjük kötelezőleg, hogy a várostal szemmenő oly előnyt nem igénylünk, ami a várost anyagilag terhelne, hacsak a saját költségünkre nem. Kötelezzük magunkat ezenkívül arra is, hogy mindazt, ami a városi hatóság közigazgatási, közrendészeti, egészségügyi és egyéb szempontokból reánk ró; hiteu teljesítsük, hiszen mindenkinél készek vagyunk azért a melet kis fűszerek feloldozni, ahol magunk és gyermekeink születünk és nevelkedünk.

Vételről a teljesen kihasznált és szántóföldül vagy legelőül ugy sem használtató földet felajánlunk katasztrális holdanként 600 ezer hazszáz koronát, összesen 33,600 koronát, melyet egy összegben a szerződés aláírásakor azonnal kifizetünk, miután becsületes szegénységünk mellett abban a helyzetben vagyunk, hogy a vételárunk nekünk egy helyi pénzintézet előlegezni fogja.

Tekintetes Városi Tanács! Százöt szegény családapa kér könyörüetet és irgalmat ez alkalommal. Nincs nagy vagyonunk, nagy tehetőségünk, pénzzel való adósságnk föltéte csak egy haza és a város czéljára; de éppoly becsületes falu vagyunk e hazának és e városnak, mint a tehetősebb polgárok s azoknak mint becsületes, munkás családok, becsületes nemzedéket is nevelünk. Könyörüetet és irgalmat kérünk 1000 lélek számára, hadd maradjanak meg ok a mi verjeteinkünk szerettet otthonunkban, az d földjünkön s ne váljanak földönfutókká!

Esengve esedezünk, mindezeknél fogva:

Méltóságod az 9138—1904. sz. alatt kelt határozatot végrehajtásának fellegességevel jelen vétel ajánlatunkat a legközelebbi megtartandó közgyűlés előtt pártóidalg előterjeszteni s annak elfogadása után a vonatkozó részletes feltételeket ezennel megnevezett ügyvédünk: dr. Révi Nándor ur utján velünk közli. Mély tisztelettel, a tekintetes Városi Tanácsnak legalázatosabbsal szolgálunk.

Alulírók.

A városi tanács legközelebb foglalkozni fog az eddigi otthonukat föltételek kérelmével, előbb azonban kérelmüket áttette a jog- és pénzügyi bizottsághoz.

A nőegylet háza.

B. e. Váradi Szabó Miklós végrendeletében Széchenyi-u. 6. sz. házát bizonyos feltételek mellett a debreczeni jótékony nőegyletre hagyta. A hagyatékot azonban adósságok terhelik, melyeket a hagyományosok tartoznak fizetni. A hagyományosok most azt tervezik, hogy kiki átvénne a reáhgományosokról részt és a hagyományra részarányosan eső terhek kifizetéséről gondoskodnak. Ugyanezen alkalomból a nőegylet ajánlatot kapott arra nézve, hogy egy bizonyos összeg azonnal való lehetése ellenében mondjon le az örökségről. A nőegylet legutóbb tartott választmányi ülésében ezen utóbbi ajánlatot nem fogadta el, ellenben elvben az előbbihez hozzájárulván, dr. Tüdös János egyleti jogtanácsos következő ajánlatát fogadta el: Mondja ki a nőegylet válaszmánya, hogy

1. B. e. néhai Váradi Szabó Miklós urnak az a nagyszerű hagyománya, mely szerint végrendeletében a debreczeni Széchenyi-utca 6. sz. házastelkét a jótékony nőegyletnek hagyományozta, azzal a meghagyással, hogy ezen a telken idővel »Váradi Szabó János és Erzsébet« árvaaház nevet viselő nőegyleti árvaaház emeltessek és tartassék fenn, a legmélyebb háláérzettel és a nemeslelkű alapító magasztos szándékai iránti legnagyobb tisztelettel elfogadja és a kikötött feltételeknek és meghagyásoknak magát mindenben aláveti és felkéri az ügyészt, hogy a nőegylet határozatát a hagyatéki tárgyaláson hivatalosan jelentse be.

2. Ezzel kapcsolatban, minthogy ekként a felhozott okokból a hagyomány elfogadásával a nőegyletet kárpótolni szándékolt ajánlat összeegyeztethetetlen, az ajánlatot az ajánlattevő néres és a nőegylet irányában meleg jóindulattal áthatott érzelmeinek különös kiemlése és elismerő hangzótása mellett el nem fogadhatja.

3. Egyben megbizza az elnökséget és az ügyészt, hogy a hagyaték tárgyalásánál a Márton Imre ur által kidolgozott tervezet keresztülvitelét elősegítve a nőegylet nevében oly egyezséget, — mely szerint a 68.000 koronánál többre nem rugó terheket, ha lehetséges a kivethető 30-71%-a, de semmiképpen nem több mint 35-33%, a átvállalásával a hagyomány azonnal a nőegylet tényleges birtoklásáá bocsátatik — elfogadjanak s így egyezség lebonyolítása végett szükséges minden lépést joghatályosan és a nőegylet kötelezően megtehesseken, az eljárás eredményéről az ügyész jelentése elvártatván.

A válaszmány az ügyész indítványát mindenben elfogadta.

Pörölhető-e a biztosítási díj?

A bíróságok ama joggyakorlatára van szó, mely szerint olyan esetekben, amidőn a biztosított felek a biztosítási díjat megfizetni vonakodnak és a biztosító-társaságok erre őket pörrel akarják kényszeríteni, a bíróságok a társaságokat keresetikkel a törvényből merített elvi okoknál fogva elutasítják, vagyis a feleket díjfizetésre nem kötelezik. A bíróságoknak ez az álláspontja a biztosító-társaságok körében valószínűsíthetően időz elő és a társaságok ez idő szerint tehetetlenül állanak ez állásponttal szemben; egyelőre csak arra szorítkoznak, hogy díjpörököt a bíróságok előtt nem indítsanak. A kérdés a biztosító-társaságokra nézve az életkérdés fontosságával bír, de nem kisebb fontosságú az a nagyközönség nézve sem, mely olyan esetekben, midőn a biztosítás folytatását egyáltalában, vagy csak valamelyik társaságnál kívánatosnak nem tartja, ekkör a rája nézve terhesse vált biztosítását megszabadulhat. A tárgy nagy aktualitásánál és kiváló fontosságánál fogva tehát kíváncsok, hogy vele behatóan foglalkozunk.

A kiindulási pont e kérdésnél a kereskedelmi törvény 485. és 505. szakasza. A kárbiztosításra nézve ugyanis a kereskedelmi törvény 4-5. szakasza 4. pontja megállapítja, hogy a biztosítási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás oltalo előtt le nem fizetett; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztosítottat a fél lefizetésében véletlen baleset vagy erőhatálon gátolta. Az 505. szakasz 3. pontja pedig ugyanezt a jogszávalót az életbiztosításra nézve állapítja meg azzal a különbséggel, hogy itt a díjfizetésre 30 nap i időhalálakat engedelmek.

A kereskedelmi törvény életbeptéte után a bíróságok ezt a törvényt aktép magyarázták és alkalmazták, hogy az a jog, mely szerint a biztosított fél fizetési késedelme esetén a biztosítás megszüntethető: a biztosító-társaságok egyoldalú joga, vagyis ilyen esetekben a biztosítást csak ők

vannak jogosítva megszüntetni, de nem egyszerűsrimd a fizetésében késedelmes biztosított fél is. És az igazsá érdekeiben meg kell vallanunk, hogy a kereskedelmi törvényjavaslat tárgyában tartott szakértőkezelek jegyzőkönyve arról tesnek tanúságot, hogy a törvényhozásnak valóban az lehet az intencziója, hogy csak a biztosító-pénzbeszedőknek akarta ezt a jogot megadni, hogy a fél fizetési késedelme esetén a biztosítást megszüntethessék. Az idők folyamán azonban előfordultak a bíróságoknál olyan esetek, amelyekben valamelyik biztosító-társaság egyes biztosításoknak, vagy egész biztosítási ágnak a fenntartását és folytatását magára nézve kívánatosnak nem tartotta, ilyen esetekben pénzbeszedőjét nem küldte el a félhez a biztosítási díj beszedése végett, a fél szokva lévén ahhoz, hogy a társaság pénzbeszedőjét küldi hozzá a díj behajtása végett, ennek jöveletét most is várta és midőn ez huzamosabb ideig meg nem történt, a társasághoz ment a díj befizetése végett, de ott arról értesült, hogy biztosítás a díjnak kellő időben meg nem történt fizetése folytán töröltetett, annak ellenére, hogy a fél a biztosítást fenn akarta tartani és annak ellenére, hogy ő a fizetésben beállott késedelmeben ártatlan volt. Különösen rossz benyomást tett az ilyen eljárás olyan esetekben, midőn időközben a kár megtörtént és a társaság természetesen a kártérítést megtagadta. Előfordultak továbbá olyan méltánylást érdemlő esetek, amelyekben a biztosított fél az ügynök rábeszélése, vagy félrevezetése folytán téves hiszemben és kedvezőtlen módon biztosítást magát, mindazáltal a társaság a fél előterjesztéseit figyelembe nem vette és a díjat pörölte. Ilyen esetekben a fél haszntalan hozta fel kifogásait a bíróság előtt, ez figyelembe nem vehette, mert jogi szempontból meg nem állottak. Az ilyen tapasztalatok arra indították a bíróságokat, hogy olyan módot eszeljenek ki, amelynél fogva a méltatlanul pörölt felek a biztosító-társaságok tulkpásaival szemben megvédhető legyenek. Hosszas, ingadozó joggyakorlat után végre a Kuria 1885 április 14-én tartott teljes tanácsülésében meghozta a 26. számú döntvényt a következő tartalommal: »Oly esetben, midőn az életbiztosítási díj nem évi, hanem rövidebb (fél éves, negyed éves vagy hónapos) időszakokban fizetendő, a biztosított, habár magát az egész évre eső díj fizetésére kötelezte, nem tartozik az első évi folyamán lejárt összes díjrészeket lefizetni«.

Amint látjuk, a Kuria döntvénye csak az életbiztosításokra vonatkozik, a joggyakorlat azonban a döntvényben kimondott jogelvet a biztosítás minden ágára egyaránt alkalmazza. E joggyakorlat értelmében tehát a biztosítás minden ágában a biztosított fél már csak a biztosítást követő első díjrészt megfizetésére volt kötelezhető, a visszatérő időszakokban fizetendő díjak pörése esetén pedig a biztosító-társaságokat kereseteikkel elutasították.

E kuriai döntvény meghozatala után és az alapján kifejlődött újabb joggyakorlat folyamán megint olyan esetek merültek fel a bíróságok előtt, amelyekben a biztosított fél mindjárt az első díjat meg nem fizette, a biztosító-társaság pörölte, ítéletet kapott, a díjat a fél ingátlanban bekebelezte és ellene kielégítési végrehajtást kért és fogantatott, amely alkalommal teljes felezetet talált. Mielőtt azonban a pénz befolyt volna, a biztosított fél meghalt, vagy leégett, balesetet, vagy jégkört szenvedett. A fél, vagy a kedvezményezett a biztosító-társaságtól a biztosítási, vagy készenléti összeget követelte, ez azonban minden fizetést megtagadott azon az alapon, hogy a kötvényfeltételek értelmében a biztosítás csak a biztosítási díj megfizetése után veszi kezdetét, pör esetén pedig a behajtásig a biztosítás szünetel és csak a díj befolyása után lép újra hatályba. Minthát a kötvényfeltételek értelmében addig, míg a biztosítási díj csakugyan meg nem fizetett, a biztosító-társaság a kockázatot nem viseli, a félnek ilyen esetekben semminő joga nincs, ha mindjárt a díjak bekebelezés, vagy végrehajtás után a társaság javára biztosítva vannak is. Erre a Kuria megint azt mondja, hogy minthát a társaság a kötvényfeltételek értelmében a biztosítási díj megfizetését a kockázatot nem viseli, a biztosított fél sem köteles a kockázatot ellenérték, vagyis a biztosítási díjat megfizetni. A mai joggyakorlat értelmében tehát a fél már az első díjat, vagy az első díjrészt sem köteles megfizetni és a bíróság pör esetén már ezeket sem ítéli meg.

Kétségtelen, hogy a bíróságok ez a magatartása a biztosító-társaságokat rendkívül kellemetlen helyzetbe sodorta, mert ennek folytán az a sok díjkötelező-díjnyújtó és díjváltó, amelyek társzáikban állomáshoztak és amiknek az előteremtése igen nagy pénzáldozatokba került — nagyon is kótes értékkel bírnak. Azonkívül ez a joggyakorlat lehetővé teszi, hogy az ügynökök a biztosított feleket bármely pillanatban egy másik társasághoz terheltessek át biztosításra. A biztosítási ügy fejlődését is hátráltatja ez a joggyakorlat, mert az ügynökök jutalékaikat csak a befolyt díjak után kapják és így a díjak meg perleltetése folytán sok esetben elesnek jutalékaikkól, amely állapotok őket a biztosítási terület lassanként más üzletok szférájára terelik át. Segíteni tehát kell a bajon, de erre az impulzust a biztosító-társaságoknak kell megadni az által, hogy üzletszerű közegeiket jobban megválogatják és egy tisztességes üzletszerzői

kar által lehetővé tessék, hogy a biztosítási üzemek szolidabb módon kötelessen meg, mint a jelenben történik. A kötvényfőltételekből pedig ki kell küszöbölni azt az intézkedést, hogy a biztosítás csak a biztosítási díj megfizetése után veszi kezdetét s ki kell mondani a biztosítási főltételekben, hogy a társaság a kockázatot a biztosítás megkötésétől kezdve viseli. Ez esetben a társaság a kockázatot viselven, nem kötéldünk, hogy a bíróságok is meg fogják ítélni a kockázatot ellenértékét: a biztosítási díjat.

102.098.
I.-a. 1904.

Belügyminiszteri körrendelet.

A központi választmányok újból való megalakítása.

(Valamennyi törvényhatóságnak.)

Az 1904. évben újból megalakított központi választmány megbízatása a folyó év végéig lejár.

Hivatkozással az 1874. XXXIII. b. e. 20 §-ának utolsó bekezdésére, felhívom a Címet, hogy a központi választmány újból való megalakítása iránt, a jelenlegi központi választmány megbízatási idejének lejártá előtt, az idézett törvénycikk 18. 19. és 20. §-aiban foglalt rendelkezések pontos betartása mellett intézkedjék és ennek megtörténtét a vonatkozó és a választási eljárás nivóját is feltüntető közgyűlési határozat bemutatása mellett a folyó évi december hó végéig mulhatatlanul jelentse be.

Budapecsten, 1904. évi október 24-én.

Tiszta, s. k.

56. 1887. bkgy.
3091.

Közegészségi és köztisztasági szabályrendelet.

1. §. A ház belső és külső részének tisztántartása a háztulajdonost illeti.

2. §. A háztulajdonosok kötelesek a házaik előtti járdát tisztán tartani, azt mindnap lesepertetni, május 1-től október 15-ig száraz időben naponta reggel 7 óráig tiszta vízzel fellocsolgatni, télen a havat letakarítani, önos időben hamuval, homokkal vagy fűreszppal behinteni.

3. §. A háztulajdonosok kötelesek a hatóság által elrendelt fertőtlenítéseket teljesíteni.

4. §. Szemetet trágyát, törmelékét, havat vagy rothadó anyagot az utcára kihordani, valamint portörőnek és szőnyegeknek az ablakon vagy ajtón az utcára való kirázása tilos.

5. §. Minden háztulajdonos köteles udvarán a szemet és trágya ideiglenes elhelyezésére szolgáló szeméttartót csináltatni.

6. §. A háztulajdonos köteles a szeméttartóban ideiglenesen elhelyezett szemetet és trágyát a szeméttartó megtelése után azonnal, különben pedig minden évben kétszer március és október végéig, a hatóság által megjelölt helyekre kihordatni.

7. §. A szemet és trágya kihordásával megbízott tartozik a szemetet és trágyát akként szállítani, hogy az az utcán és az uton el ne hulljon.

8. §. Minden háztulajdonos köteles az udvarában levő árnyékszékeket megtelésük után azonnal, azok pedig, kiknek őrskéik az utcái fedett csatornával összeköttetésben levő oldalcsatornával ellátva nincsenek, minden évben legalább kétszer, u. m.: március és október hónapok végéig — és pedig kizárólag csak a várossal szerződési viszonyban álló vállalkozóval kitisztíttatni s az ezért járó szabályszerű díjat azonnal kifizetni.

9. §. Árnyékszékek és peczegődrök tisztítása csak este 9 órától reggeli 5 óráig légmentes szívattyúk és hordókban engedtetik meg. Az ürüleket csak az e célra hatósággal kijelölt helyekre szabad kihordani.

10. §. Köteles minden háztulajdonos a szükségnek megfelelő árnyékszéket csináltatni; és pedig ha azon utcáján földalatti csatorna létezik, ezental mindenkor csatornára, mely az utcái csatornával kötendő össze, ha pedig az utcáján ilyen még nincs, szabályszerű emésztőgödrök készítenedők.

11. Büzhödtt levek és más tisztátalan folyadékok földalatti csatorna hiányában az utcára nyílt árkokba nem vezethetők, hanem köteles e célra a háztulajdonos ezen szabályrendelet életbelettétésétől számított 6 hónap alatt emésztőgödrt csináltatni.

12. §. Azon területen, hol az utcák földalatti csatornával vannak ellátva, tartozik minden háztulajdonos jelen szabályrendelet érvényre emelésétől számított két év alatt saját házából az utcái csatornába vezető földalatti csatornát készíttetni.

13. §. A háztulajdonos tartozik a háztól a főcsatornába vezető földalatti csatornát hatósági rendleteire kitisztíttatni.

14. §. Mészáros és hentes ipartelek addig, míg a köztágóhid felállítatik, — timár, szűcs és szappanos ipartelek pedig jövőre csak oly házaknál engedhetők meg, melyek utcái fedett csatornával összeköttetésben álló földalatti oldal csatornával bírnak.

Béltisztító, csont- és ronggyűjtő ipartelek sem a bel-, sem a külvárosban, sem a város körül levő szőlőskertekben nem nyithatók, hanem csak egyedül a városban a sorompók kívül eső, homokos talajú területen állítható fel.

15. §. A város területén sertéstartás és hizlalás tilos; megengedtetik azonban, hogy házi szükségletre minden egyes belvárosi telken 6—6 drb, külvárosi telken 4—4 drb sertés hizlalhassék, és e tekintetben megkívántató közegészség szabályok megtartása mellett.

16. §. Sertés furdótócsák készítése meg nem engedtetik.

17. §. Az utcáknak, köztereknek és közkerteknek bármikénti bemocsoklása tilos.

18. §. Az utcának árúcsikkak vagy termények fel- és lerakása alkalmávali beszemetelése esetében tartozik az illető fél a beszemetelt térséget saját költségén megtisztíttatni.

19. §. Házi állatoknak az utcáin legettetése meg nem engedtetik.

20. §. Lovaknak és marháknak az utcáin etetése általában tilos. Bérkocsi és egyéb bérjárművek birtokosainak az etetés csak állomási helyükön; vásárra jött szekereknek pedig csak a vásár ideje alatt, vásári állomásaikon és egyedül csak tarisznyából engedtetik meg.

21. §. A bérkocsik és egyéb bérjárművek tulajdonosai kötelesek állomásaikat mindig tisztántartani, a trágyát az e célra saját költségükön készült tartályokban összegyűjteni és elszállítani, állomási helyeiket naponta kétszer bővízzel lemosni, ápril 1-től október végéig pedig úgy állomási helyeiket, mint a trágyatartó ládákat naponta fertőtleníteni.

Bérkocsi és egyéb bérjárművek állomásait csak jól kikövezett és a csatorna nyíláshoz közel levő helyek jelölendők ki.

22. §. Az ezen rendszabályok ellen elkövetett kihágások, amennyiben a büntető törvénykönyv másként nem intézkedik, 2 forinttól 50 forintig terjedő s közegészségi célokra fordítandó pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetében pedig megfelelő elzárással büntetendők.

23. §. A jelen szabályrendeletbe ütköző kihágások felett első fokban a rendőr-kapitányság, másodfokban a városi tanács, harmadfokban pedig a magy. kir. belügyminiszter bírósákok.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1887-ik évi március 24-én s folytatva tartott rendes közgyűléséből.

Kiadta:
Zöld Mihály,
jegyző.

Magyar királyi belügyminiszter.

35.430. szám.
II.

1886 október 10-én 55,650 sz. a. kibocsátott itteni rendelethez képest módosított ezen szabályrendeletet, az 1879 XL. t.-cz 5. §-a alapján ezenel megerősitem.

Budapecsten, 1887. évi május hó 31-én.

A miniszter helyett:
Lukács György,
államtitkár

Hírek.

* **A polgármester és a sajtó.** A szervezeti szabályzat kidolgozására szervezett bizottság legutóbb tartott ülésén Kovács József polgármester azon kérdést vetette fel, nem volna-e helyes, ha a szakbizottságok ülése a nyilvánosság kizárásával tartatnának. Ezen eszme felvetésére az ösztönözte a polgármestert, hogy az egyes szakbizottságok előleges tárgyalási üléséről nem mindig kerülnek megbízható tudósítások a nagyközönség elé. Egyébiránt a polgármesterek az a nézete, hogy oly ügyek, melyek nem kerültek a tanács elé, ne közöltesse a lapokban. Ezen nézetével azonban legkevésbébe sem akarná a **sajtószabadság**ot korlátozni, mert igen jól tudja, hogy a sajtószabadság, ha az sajtószabadságságá nem fájul, — a nemzet kincse és a nagy idő legszebb, legmagasabb alkotása. Senki nem tiszteli jobban a sajtót, mint a polgármester, de mindezen tisztelete mellett jogában áll minden oly ügyet mindaddig megóvni a nyilvánosságtól, míg azok a tanácsi asztalra nem kerülnek. Úgy a polgármester, mint a tanács sohasem zárkozik el olyan ügyi nyilvánosságra hozatalról, melyek a nagy közönséget érdeklik és e tekintetben minden helyi lapnak szívesen rendelkezésére bocsátja a közlendőket. Vannak azonban olyan ügyek, melyeknek idő előtt való közlése inkább árt, mint használ az ügynek; már pedig, ha valakinek, úgy a városi tanácsnak szorgos kötelessége arra ügyelni, hogy a város érdekei minden irányban megóvassanak. A helyi lapok tehát a jövőben is megkapnak közlése minden oly ügyet, mely a tanács elintézésével van ellátva, s ha mégis olykor-olykor megtörténik, hogy vagy a tanács, vagy a tanácsi ügyeket előkészítő szakbizottság üléseinek határozatát nem közli a tanács a sajtóval, ennek nem a sajtó korlátozásának szándéka lesz az oka, hanem a város jól felfogott érdeke. A polgármester és a városi tanács teljes nyíltsággal intézi a város ügyeit és ha mégis itt-ott egyes intézkedést nem akarja idő előtt nyilvánosságra hozni, ezért nem tartozik felelősséggel és magyarázattal. A sajtószabadságot azonban tisztelt és valószínűleg jobban, mint esetleg azok, akik szencszenőhajtászat okából elhamarkodva hoznak olyan dolgokat, melyek később helyreigazításra szorulnak.

* **A magyar tisztviselők korteskedése.** Bezerédj István, Vas megye alispánja körrendelettel intézkét a megyei tisztviselőkhöz az állások betöltése körüli szokások korteskedésére. A rendelet nem tartja illosmnak s a tisztviselő állás tekintélyével megegyezhetők, hogy a tisztviselő, mikor magasabb állásra pályázna, arra egyenesen gyűjtse a szavazatokat. Az alispán rendeletétörömmel közli.

□ **Az árvartató alap.** A bélyegminiszter a helybeli két protestáns egyház által a várostól átvett Mária Theresia árvartató alap kezelésére kiadott alapítóleveleket jóváhagyta. Ezen árvartató alpból az ev. ref. egyház lélekszám arányában az Ondódon levő föld értékének becsapításával 610,165 kor. 65 fillért, az ág. ev. egyház pedig 13,982 kor. 81 fillért kapott. A katolikus egyház az ezen alpból reáeső részt még 1860-ban megkapta.

* **A kaszinó tombolastétele.** A debreceni kaszinó vigalmi bizottsága szerdán délután ülést tartott és elhatározta, hogy december hónap 3-án tombolastét rendez. A meghívókat a napokban küldi szét a kaszinó.

— **Karácsonyi kiállítás.** Az ipartestület karácsonyi kiállítására eddig kétszer kiállító jelentkezett. A kiállítás bizottsága felkéri mindazokat, kik a kiállításban részt akarnak venni, szíveskedjenek ezen szándékukat mielőbb bejelenteni.

□ **A pótdát.** Az október 21-én tartott közgyűlésen megszavazott költségvetés ellen mindendeig nem adtak be fellebbezést. A költségvetésre vonatkozó határozat még november 5-ig marad a városi kiadóban nyilvános betekintésre kitéve. Ha eddig sem fellebbezést meg, akkor nov. 6-án változatlanul felterjeszti a város a határozatot a bélyegminiszterhez, aki a 33 szárazalékos pótdát előrelátólag jóvá fogja hagyni.

□ **Debreczen legutóbb adózottak.** Debreczen város legutóbb adót fizető xizottsági tagjainak 1905. évre egybeállított névjegyzéke a főjegyzői hivatalban november 1-től kezdődő 8 napi közszemlére kitétetett s ez idő alatt az érdekeltek megtekintették a névjegyzéket s esetleges észrevételeiket megtehették.

□ **A szervezőbizottság üléséből.** A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság legutóbb tartott ülésében a bizottság megállapította a rendőrség jövőendő létszámát. Lesz a jövőben 12 kőzbesztő, 6 hivatalos, míg a tényleges rendőrszolgálatra marad 142 ember. A szolgálat 24 órára lesz és így 57 ember lesz állandóan szolgál-

latban. A városban nappal és éjjel 28 rendőrszem fog a közbiztonságra és a rendre vigyázni, azonkívül 4 külföldi 5—5 rendőrrel a város különböző pontjain, 2 a vasútnál, 7 pedig a bünygyi osztállyal lesz beosztva. Az őrszemek négy órák időközben váltják fel. Az így támadt költségűbbséget fedezi a közgyűlés által a rendőrök létszámának felmérésére megszavazott 15,000 korona. A szervezőbizottság ülésén Domahidy Elemér főispán elnököl.

•• **Hadkötelesek figyelmébe.** Az 1882., 1883. és 1884. évből született hadkötelesek összeírását a honvédelmi miniszter elrendelte. A katonai igazgatási felhívja egy a debreczeni, mint a vidéki hadköteleseket, hogy a hivatalnó november végéig okvetlenül jelenkezzenek és indexel, munka- vagy családoknyvet, keresztlevelét meg egyéb okmányokat hozzák magukkal.

□ **Táblabíró kinevezés.** Ő Felsége az igazságügyminiszter előterjesztésére **Dezsd Kálmán** dr. szatmári törvényszéki bíró a debreczeni kir. időtáblához bíróvá nevezte ki.

* **Katonák esküje.** Az októberben bevonult legénység kedden tette le a szokásos esküt. Az eskütlét a Pavillon lakánya előtt többi mise előzte meg.

— **A reformáció emlékünnepe.** A megvénbedt Európát friss szellemmel látta a protestantizmus. Az egyházak *in capite et membris* reformálása milliók vágyát képezte és minden az ige testé lőn, minden vonalon győzelmeket aratott a lelkesmereti szabadság. Azóta évről-évre megünnepli a protestáns egyház a reformáció visszatérő évfordulát napját. Így volt október hónap 31-én is. Az elemi iskolai tanulókat a kistemplomban építék a **Benkő Viktor** teológus imáján. — A nagytemplomban Csiky Lajos akadémiai tanár mondott remek imát, mely után a főgimnázium tudós professzora: S. Szabó József tartott egy valódi reformáció emlékbeszédet.

Beszéde magával ragadott, mintha a Lélek, amely a teremteskor a vizek felett lebegett, most is ott állt volna. Az istenisztület által a főiskolai énekkar többször énekel. Maccs Sándor énektárnai vezetése alatt szívből-szívből szöltöztak.

Végül Vályi Nagy Gusztáv a főiskola hírnemes költőjének gyönyörű szép versét énekelte P. Nagy Zoltán, színtűgy szép átiratában gyönyörű előadással a tanulóképző intézet ifjúsága.

A templomi istenisztület után az özv. Hegyi Mihályné adakozásából emelt gyalgarabok emlékoszlóval volt az ünnepély, ahol a gyalgarabok énekeltek elhangzása után Makay Kálmán teológus mondott emlékbeszédet, miután a leány nevelőintézet nevében Agárdy Erzsébet és Koncz Mária megkoszorúzták az emlékoszlókat.

Azantán Gönczy Béla h. szavalta el nagy lelkesedéssel Tóth Gyula október 31. című versét. Az ünnepélyt a főiskolai énekkar éneke zárta be.

Este a Hittanügyi Önképztársulat tartotta Protestáns Estélyét. Az estély, amelyen résztvett a ref. egyház szent-javára, a legszebben sikerült. Az énekkar éneke után az estély főpontja dr. Ferenczy Gyula, az akadémia tudós tanáranak előadása bírlinsele a figyelmet. Utána Alföldy Béla harmonium játéka következett, majd a Szilágyi Vilma, Szabolcskánál Józsi L.-Lélek lsten c. versét szavalta lelkesültséggel és vallásos hűvel. Az ifjúság megörvendezteté Tompa Virág régi vel, sok gyönyörű szereplése után. Utána Tóth Sándor szavalta el Léavy József Az apostolok című költeményét és a Te benned bízunk szöslar hangjai mellett oszlott szét a közönség.

(o) **A tizedik gyógyszerár.** A bélyegminiszter jogot adott **Kozán Dezsd**, gyógyszernek a tizedik gyógyszerár felállítására. Az új gyógyszerár a **Homokkerten** lesz felállítva.

□ **A közigazgatási bizottság ülése.** Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága f. hó 5-ikén délután 3 órákor tartja rendes havi ülést a városház nagytermében Domahidy Elemér főispán elnökölésével.

□ **A közműves munkaszünetek.** A közműves munkaszünetet a kölcsönös engedmények után végezt. A legkisebb munkaidő óránként 32 fillérben állapították meg. Reméljük, hogy a munkaadó emberis gondolkodása nem lesz cztálán és nem fog ismétlődni a munkaszünetes, mely pótolatlan veszteséggel sújtotta a munkaadókat is, de különösen a munkásokat. Ez pedig csak úgy lesz lehetséges, ha a munkások a konkolynitók szavára nem hallgatnak, hanem munkáinkál állva, tisztes keresetükkel magoknak és családjuknak becsületes megélésért biztosítanak.

— **A Csokonai kör ünnepe.** Csokonai Vitéz Mihály, halhatatlan poétánk emlékére a Csokonai-kör igazságszabás ünnepet rendez 1905 január hónap 28-án. A kegyetes országosi ünnepre a kör elhűsége meghívta az ország tudományos és irodalmi köréit. A meghívásra a tudományos akadémia **Bakay Sándort** és **Kozma Andrást** küldi ki, a **Kisfaludy társaságot** Beethy Zsolt, Rákosi Jenő, Hegedűs István,

Alexander Bernát, Négyessy László, Endrődy Sándor, Fiók Károly fogják képviselni. Herczeg Ferencz többet magával a Petőf-társaság nevében tiszteli meg a nagy költő emlékeztét. Valószínű, hogy részt vesznek az ünnepen: gróf Tisza István miniszterelnök és Berzevics Albert kultuszminiszter is.

§ **Uj vasut.** A Nagybánya és Felsőbánya között épült új vasutat f. hónap 5-iken nyitják meg és másnap átadják a forgalomnak.

— **Sz a szepesmegyei fenyes-erdőben. Lőőseről** írják lapunknak: Az idei tartós szárazság a szepesmegyei fenyes-erdőkben rendellenes állapotot okozott és a rendes körülmények között amugy is lapangó szűfélék (Bastrychusok) elszaporodtak. A szakértők attól tartanak, hogy enyhé teli időjárás esetén a szárazvar a jövő év folyamán az erdőkre nagy vesztést hoz, ami nemcsak az erdőbirtokosokra volna jelentékeny kár, hanem az országos hírt tártai üdülőfürdőknél is ártana. Ennek elhárítására a szepesvármegyei közigazgatási és érdekesi bizottság az érdekeltekből kikötött szigorú intézkedések betartására kötelezte.

§ **Az ebmarás elleni védtőlás.** M. vármegye alispánja azt a javaslatot terjesztette a belügyminiszter elé, hogy miután egy előfordult esetben vesztett kutyá által megmarat gyermek szűfő a gyermekek államköltségén való felszámításába, illetőleg beoltásába nem egyeztek be, a vesztett vagy vesztésre gyanús állat által megmarat kiskorúaknak védtőlásban való részesítése szabályrendeletileg kötelezőnek mondassék ki. A belügyminiszter a javaslatot tett alispánhoz intézett rendeletében kijelentette, hogy újabb indok fennforgását nem látja arra, hogy a 105.063/1898. B. sz. a kiadott körrendelet harmadik bekezdése, mely szerint a megmaratokat akarattal ellenére beoltani, illetőleg velők szemben erőszakot alkalmazni nem lehet — módosítások. Ehhez képest a kiskorúakkal szemben sem követhető más eljárás. A hatóság közegek feaadta adott esetekben csak az lehet, hogy az érdekelteket az által, hogy előttük, illetőleg szűfők előtt az ebmarás következményeit megmagyarázzák és őket arra is kioktatassák, hogy a megmaratnak vesztőség ellen való beoltása rájuk nézve semmiféle káros következményekkel nem jár: így kezdenek rábírni arra, hogy a Pasteur-féle intézetet önszántúlag vegyék igénybe. (92.692/1904. B. M. sz.)

— **A szabadkai főispánt** október 30-án iktatták be főispáni székebe. Bezeredy István, az új főispán nagyhatalmú beszédet mondott, melyet a hallgatóság nagy tetszéssel fogadott.

* **Kecskeméti kérelme.** Kecskemét város közigazgatási bizottsága elhatározta, hogy memorandumban kéri a kultuszminisztert Kecskemét szűfűhelyei egy tanfelügyelői állás szervezésére.

* **A legeltető gazdák figyelmébe.** A m. kir. földmívelésügyi miniszter, tekintettel az idei nagy takarmányhiányra, megengedte, hogy a gutti erdőben az illető gazdaközösség lábas jóságait a jövő év április hó végéig legeltethesse. Ertesülés szereshető Török Gábor erdőmesternél.

☉ **Arad a tisztviselőknél.** Arad vármegye október 31-iken tartott közgyűlésen tisztviselői nyugdíjalapjára kétéveszádas pótdát szavazott meg.

☉ **Máramarossziget közgyűléséből.** Máramarossziget közgyűlése elhatározta, hogy a polgármester és főkapitány fizetését felemeli azon arányban, amint a vármegyei tisztviselők fizetését felemelték.

☉ **Borjushasrulás.** A helybeli mészárosok arra kérték a tandcsot, hogy tiltán el a borjushasruló asszonyoknak a borjushasnak dara bokban való eladását. A tandás a kérelmet véleményadásra kiadta a főkapitánynak, ki azonban úgy vélekedik, hogy a lusméréről szűfő szabályrendelet nem foglalta magában a darabokban való eladására egyenes

megtiltó határozatot. Amíg tehát ezen kérdés tisztázva nem lesz, addig az eddigi szokás megtartható.

§ **Vásárhely Pál szobra Szegeden.** Szegeden Vásárhelyi Pál emlékére 1905-ben szobrot emeltet a magyar mérnök és építész egyesület. A szobrot ifj. Mátyás Lajos szoborművész készíti.

— **Vagyonai felelősség adóhátralékokért.** Hajduszoboszlón megdöbbenően felszaporodtak az adóhátralékok, úgy, hogy Faust Elek kir. pénzügyigazgató a hajduszoboszlói közigazgatási bizottság legutóbbi ülésén kénytelen volt arról jelentést tenni és a város érdekelte tisztviselői ellen a vagyonai felelősség kimondását kéri. A közigazgatási bizottság tekintettel arra, hogy szeptember hó végével Hajduszoboszló város 146.000 K állami adóval, 9550 K hadmentességi adóval, 20.000 K illetékkel és 24.000 K utadával volt hátralékban, eleget tett a pénzügyigazgató kerelmének. Ebből kifolyólag most értesítették Fekete Sándor polgármestert, Csiba Márton jegyzőt és Oláh Miklós tanácsnokot, hogy ha november hó 15-ig a hátralék lehető behajtását nem végzik, az ő költségükre állami végrehajtókat küldenek ki, hogy a szoboszlói adóhátralékokat minden uton-módon behajtsák. Az említett tisztviselők azzal védekeznek, hogy nem hanyagságból, hanem a múlt évi törvényeküli állapot következtében gyűjt fel a hátralék kétakkorára, mint rendesen szokott lenni.

Lám Sándor, Debreczen, Piac- és Hatvan-utca sarkán. Ajánlja gazdagon berendezett lámparaklárát u. m.: asztali lámpák, bronz- és nickel talppal, függőlámpák, ebéd-, salon- és halószobák részére gyári árban.

Angol plaidek és takarók, svéd borkabátok Borsos Katánál.

Uri díval, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piac-u. 44. dr. Ufaluassy-ház. Angol női bluzsok, férfi fehérneműk és kelenygeket mértek szerint a legzűbb kivitelben készit.

Pongrácz Géza

papír gyárlaktárban DEBRECZEN, Bika-szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni, zsebhekés; helybeli és alkalmi képes levelezőlapok egyedüli nagy választékban.

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tént.

Piac-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papírkereskedésben.

TELEFON 308. **MELOCCO PÉTER** TELEFON 308.

GYÖR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselet: Debreczen és Hajdumegye részére: **LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.**

Márványmozsaiklap.
Műkő- és Csementgyártás.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átérsek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **karmantus** és **csemőszólt** Csementcsövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a **JOHN-féle kéménytoldó,**

mely minden kémény huzatát megjavítja, fűszaklatást megszűntet.

MIHALOVITS J.

Ha gyermekétől csukamajolaját akar szerezni, szerezze be először a
Mihalovits-féle izetlen és szagtalan

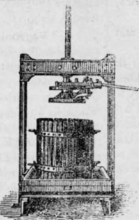
csukamajolajat.

melyet a gyermekek szívesen vesze-
nek be, minális annak semmi kel-
lemetlen íze, sem szaga nincsen.
1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapható:

MIHALOVITS J. a „Kigyó“-hoz
az, gyógyszerárúháiban Debreczen,
Fővár, a városbázisban.

URSUS A LEGTÖKÉLE- SEBB BORSAJTÓ.

Az URSUS borsajtó következő elő-
nyökkel bír: Vasgerenda és szabaddal-
mzott nyomó fejszerkezet által a lehető
legmagasabb nyomásért, csekély emberes
igénybevételével érhető el.

Az URSUS borsajtó aljárse fából van a
vasgerendaszervekhez beillesztve, hogy a
szőllő vasrészekkel nem érintkezzen és így
a bor megfeketedése nem fordulhat elő.

Az URSUS borsajtóból a törköly egy da-
rabban vehető ki. Az URSUS borsajtó szer-
kezete felülmúlhatatlan szőlő és erős. —
Szőlődarálóka legjobb kiviteiben.

Porcellán kályhák budweissi és honi
gyártmányban.
Meidingeri rendszerű és onított vaskályhák és
legjobb minőségű konyhák. Cserépkályhák
átrakásánál a fűtőképeség tetemes emelésére
és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnően
keltő új találmányu multiplicator betétet
felhasználás mellett ajánlom. Fürdőházak és vas-
butorok nagy raktára.

Tóth Gyula,
Debreczen. Piacz-u. 20, 27.

Az üzlet teljes felosz-
latása miatt hatósági-
lag engedélyezett

Végkiárulás!!

SZIFFT ALADÁR

Piacz-utca 24. sz.

Schroll-féle chiffonok és vásznak,
női és férfi fehérnemű és téli alsó
ruhák, női ruhaszövetek és posztók,
téli fej- és nagykendők, asztalneműek
és ágýterítők, batizotok, cartonok,
zefírek, czérna pique és velour bar-
chetek, selyem kendők, esernyők és
fűzők, kesztyűk, harisnyák és köté-
nyek bélesek és rövidárúk stb.

Az összes raktáron levő
árúk gyári áron alul
végkiárusittatnak.

Az áruraktár berendezéssel
együtt eladó. — Az üzlet-
helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piacz-utca 24. szám.

Ruhafestő

és vegyszertli tisztító intézet

RABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

A gázkandallóval való fűtés

a legegzebb,
legbiztosabb,
és legjobban
szabályozható

nem fűstöl, nem kormoz, nem
szemetel, nem rontja a levegőt,

diszita a lakást,

nem drágább a fa- tűzelésnél.

Berendezése megrendelhető a
légszesszgyárnál.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választé-
kban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elis-
mert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szerezhető be.

1904-re.

1904-re.